

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Petrem Sedlákem ve věci

žalobkyně: **H. P.**, nar. X
bytem X
zastoupená advokátkou Mgr. Evou Kantoříkovou,
sídlem Jaselská 14, 602 00 Brno

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 2. 9. 2024, č. j. X,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žalobkyně **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalované **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

1. Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Brně se žalobkyně domáhala zrušení shora označeného rozhodnutí žalované, kterým bylo zamítnuto její odvolání proti rozhodnutí Územní správy sociálního zabezpečení pro Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj a Zlínský kraj, Městské správy sociálního zabezpečení Brno, č. j. X, ze dne 10. 7. 2024. Rozhodnutí správního orgánu prvního stupně bylo napadeným rozhodnutím zároveň potvrzeno.

2. Rozhodnutím správního orgánu prvního stupně bylo rozhodnuto dle § 9 odst. 1 až 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, že žalobkyně v letech 2004-2006 nebyla jako osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ) účastna důchodového pojištění.

II. Vyjádření účastníků

3. Žalobkyně v podané žalobě shrnula úkony, které předcházely vydání žalobou napadeného rozhodnutí, vč. kontroly plnění povinností v sociálním zabezpečení, a uvedla, že byla v období od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2006 OSVČ, ale nehradila důchodové pojištění, neboť si nebyla vědoma zákonné změny od 1. 1. 2004 a domnívala se, že účast na důchodovém pojištění je nadále dobrovolná. Má za to, že rozhodující skutečností pro vznik důchodového pojištění je vedení žalobkyně v živnostenském rejstříku jako podnikatelky. Odkázala na rozdělení OSVČ do dvou skupin dle zákona o důchodovém pojištění podle toho, zda vykonávají činnost OSVČ jako hlavní nebo vedlejší. Namítla, že pokud byla v kalendářním roce 2004, 2005 a 2006 vedena jako podnikatelka v živnostenském rejstříku, má se za to, že samostatnou výdělečnou činnost v tomto období vykonávala, i kdyby jí fakticky nevykonávala. To, že nesplnila svoji povinnost přihlásit se ani MSSZ Brno ani příslušnému finančnímu úřadu, neznamená, že samostatnou činnost nevykonávala. Zároveň namítla, že činnost v období od 1. 1. 2001 do 30. 11. 2003, kdy pracovala jako obchodní zástupce pro zaměstnavatele Galamarket, spol. s r.o., odmítla žalovaná uznat jako dobu zaměstnání, a zároveň tuto činnost označila jako samostatnou výdělečnou činnost. Na základě uvedeného má za to, že v kalendářním roce 2004, 2005 a 2006 byla jako OSVČ účastna důchodového pojištění.
4. Žalovaná ve svém vyjádření nejprve shrnula předcházející řízení a následně k námitkám žalobkyně odkázala na odůvodnění napadeného rozhodnutí. Živnostenský list je pouze dokladem stvrzujícím skutečnost, že daná osoba může, ale nemusí provozovat živnost. Pokud chce být fyzická osoba považovaná za OSVČ a být účastna na důchodovém pojištění jako OSVČ, musí splnit další zákonem stanovené podmínky, mj. faktický výkon samostatné výdělečné činnosti. To žalobkyně nesplnila. Žalovaná odkázala na potvrzení finančních úřadů a sdělení Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR. Dále uvedla, že žalobkyně v průběhu kontroly plnění povinností v sociálním zabezpečení podala oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti od dne 24. 6. 1998 a oznámení o ukončení výkonu samostatné výdělečné činnosti ke dni 31. 1. 2000. Shromážděné podklady podle žalované jednoznačně svědčí pro to, že v letech 2004, 2005 a 2006 nebyla žalobkyní samostatná výdělečná činnost vykonávána a nemohla být v uvedené době ani účastna důchodového pojištění.
5. Žalobkyně v replice k vyjádření žalované setrvala na svých námitkách a vyjádřila nesouhlas se závěry žalované, neboť oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti je podle ní formální náležitost, za jejíž nesplnění může být sankcionována, ale nemá vliv na účast na pojištění. Prokazování toho zda a v jakém rozsahu vykonává OSVČ samostatnou výdělečnou činnost, je nemožné. Žalovaná se podrobně vyjádřila k replice žalobkyně a odkázala na příslušná zákonná ustanovení, ze kterých podle ní vyplývá, že pokud chce být OSVČ účastna na důchodovém pojištění, musí se k samostatné výdělečné činnosti přihlásit a tuto činnost vykonávat. Setrvala na názoru, že žalobkyně splnění povinností neprokázala.

III. Posouzení věci

6. Žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.) a je přípustná. Za splnění podmínek § 51 s. ř. s. rozhodl soud bez jednání. Žaloba není důvodná.

7. Podstatou žalobní klíčové námitky je tvrzení žalobkyně, že byla v období od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2006 OSVČ, ale nehradila důchodové pojištění, neboť si nebyla vědoma zákonné změny od 1. 1. 2004, a to, že rozhodující skutečností pro vznik důchodového pojištění je vedení žalobkyně v živnostenském rejstříku jako podnikatelky.
8. Z obsahu správního spisu vyplývá (a žalobkyně to ani nezpochybnila), že u žalobkyně proběhla kontrola správnosti stanovení výše pojistného na důchodové a nemocenské pojištění, záloh na pojistné na důchodové pojištění a jejich odvodu, provedené z účetních dokladů OSVČ dle zákona č. 582/1991 Sb. a zákona č. 187/2006 Sb. Z protokolu č. 67/2012 ze dne 28. 5. 2012 vyplývá, že žalobkyně podala oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti ke dni 24. 6. 1998 a že podala i oznámení o ukončení samostatné výdělečné činnosti ke dni 31. 1. 2000. Z vyjádření Finančního úřadu Brno II. ze dne 22. 3. 2012 plyne, že žalobkyně v letech 2004, 2005 a 2006 nepodávala daňové přiznání; to samé plyne i z vyjádření Finančního úřadu pro Jihomoravský kraj, územní pracoviště Znojmo, ze dne 27. 3. 2024. Z podání VZP ČR ze dne 22. 4. 2024 plyne, že v období od 1. 12. 2003 do 5. 9. 2009 měla žalobkyně pobývat v zahraničí.
9. Soud zdůrazňuje, že takto zjištěný skutkový stav žalobkyně nezpochybnila.
10. Základ argumentace žalobkyně v průběhu správního řízení i v soudním řízení je postaven na tvrzení, že, pokud byla v kalendářním roce 2004, 2005 a 2006 vedena jako podnikatelka v živnostenském rejstříku, má se za to, že samostatnou výdělečnou činnost v tomto období vykonávala, i kdyby jí fakticky nevykonávala. Jinými slovy, podle žalobkyně pouhé evidování její osoby ve veřejném rejstříku osob, které jsou držitelem živnostenského listu, automaticky znamená, že vykonává samostatnou výdělečnou činnost. Žalobkyně tedy ztotožňuje formální existenci živnostenského oprávnění [zřejmě ve spojení s § 9 odst. 3 písm. b) zákona o důchodovém pojištění] s výkonem samostatné výdělečné činnosti. Tento názor nepovažuje soud za správný.
11. Pro výkon samostatné výdělečné činnosti ve smyslu zákona o důchodovém pojištění není nutným předpokladem registrace v živnostenském rejstříku, neboť provozování živnosti na základě oprávnění provozovat živnost podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, je pouze jednou z možností, které považuje zákon o důchodovém pojištění za výkon samostatné výdělečné činnosti. Zároveň samotné vedení osoby v evidenci neznamena, že je živnost fakticky vykonávána.
12. Ze § 9 odst. 3 písm. b) zákona o důchodovém pojištění vyplývá, že toto ustanovení klade rovnítko mezi *výkon* samostatné výdělečné činnosti a *provozování* živnosti na základě oprávnění provozovat živnost podle zvláštního zákona. Živnost je dle § 2 živnostenského zákona činnost *provozovaná* samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem.
13. Z obou ustanovení jasně vyplývá, že k provozování živnosti a k výkonu samostatné výdělečné činnosti není postačující faktická registrace k možnosti provozovat živnost, ale je nutná aktivita provozovatele živnosti, tj. faktický výkon samostatné výdělečné činnosti, resp. provozování živnostenského oprávnění.
14. Jak správně poukázaly správní orgány, totéž vyplývá i z § 9 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, dle kterého jsou (důchodového) pojištění účastny osoby samostatně výdělečně činné [§ 5 odst. 1 písm. e)], pokud *vykonávají* samostatnou výdělečnou činnost na území České republiky a splňují dále stanovené podmínky. Za samostatnou výdělečnou činnost

vykonávanou na území České republiky se považuje i samostatná výdělečná činnost prováděná mimo území České republiky, jestliže je vykonávána na základě oprávnění k výkonu takové činnosti vyplývajícího z právních předpisů České republiky.

15. Tedy i z citovaného ustanovení vyplývá, že předpokladem účasti na důchodovém pojištění je *vykonávání* samostatné výdělečné činnosti na území ČR, resp. *provádění* samostatné výdělečné činnosti mimo území ČR za stanovených podmínek. V obou případech je předpokladem *aktivní* výkon samostatné výdělečné činnosti. Nelze opomínat ani to, že žalobkyně nijak nezpochybnila vyjádření VZP ČR, dle kterého v předmětném období pobývala mimo ČR. Pokud skutečně pobývala mimo území ČR, pak by musela pro účast na důchodovém pojištění v ČR jednak prokázat provádění samostatné výdělečné činnosti, a dále to prokázat i, že se jedná o činnost, která je prováděná na základě oprávnění k výkonu takové činnosti vyplývajícího z právních předpisů České republiky.
16. Obdobně i § 10 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění odkazuje na *vykonávání* činnosti [srov. *Osoba samostatně výdělečně činná je v kalendářním roce účastna pojištění po dobu, po kterou vykonávala hlavní samostatnou výdělečnou činnost* (§ 10 odst. 1), resp. *osoba samostatně výdělečně činná je v kalendářním roce účastna pojištění po dobu, po kterou vykonávala vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, pokud její příjem z vedlejší samostatné výdělečné činnosti dosáhl v kalendářním roce aspoň rozhodné částky* (§ 10 odst. 2 věta první před středníkem)]. Samotný odkaz na dosažení výdělku v případě vedlejší samostatné výdělečné činnosti taktéž odkazuje na nutnost *faktického* vykonávání samostatné výdělečné činnosti.
17. Přednost reálného výkonu činnosti před formálně deklarovaným stavem (byť v otázce vzniku účasti na nemocenském pojištění při nástupu OSVČ do zaměstnání) potvrdil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 9. 12. 2015, č. j. 1 Ads 252/2015–27. Stejně závěry lze podle názoru zdejšího soudu vztáhnout i na výkon samostatné výdělečné činnosti obecně, tedy je u ní nutné upřednostnit faktický stav před formálně deklarovaným. Význam *faktického* výkonu samostatné výdělečné činnosti jasně deklaroval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 26. 4. 2012, č. j. 4 Ads 38/2011–52, ve vztahu k vedlejší samostatné výdělečné činnosti, když uvedl „*osoba samostatně výdělečně činná se považuje za osobu s hlavní samostatnou výdělečnou činností, dokud kvalifikovaným způsobem neoznámí skutečnosti a údaje, způsobilé posoudit samostatnou výdělečnou činnost jako samostatnou výdělečnou činnost vedlejší.*“
18. Z obsahu správního spisu nevyplývá, že by žalobkyně v letech 2004–2006 vykonávala fakticky ať už živnost, nebo jinou samostatně výdělečnou činnost. Její odkaz na rozdělení samostatných výdělečných činností na hlavní a vedlejší neobsahuje žádné pro věc podstatné tvrzení k činnosti žalobkyně v letech 2004–2006, tj. např. zda měla v těch letech realizovat hlavní nebo vedlejší činnost.
19. Její klíčová žalobní námitka proto není důvodná.
20. Pokud jde o námitku, že byla v období od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2006 OSVČ, ale nehradila důchodové pojištění, neboť si nebyla vědoma zákonné změny od 1. 1. 2004 a domnívala se, že účast na důchodovém pojištění je nadále dobrovolná, tak ani tato není důvodná.
21. Z již citovaného protokolu č. 67/2012 plyne, že kontrola v roce 2012 probíhala za roky 1998–2010. Plyne z něj i to, že až v roce 2012 splnila žalobkyně svoje povinnosti za rok 1998 (zahájení samostatné výdělečné činnosti) a za rok 2000 (ukončení výdělečné činnosti). V době kontroly již byla cca 8 let platná a účinná novelizace zákona o důchodovém pojištění, z níž

vyplývala změna v souvislosti s dobrovolností účasti OSVČ na důchodovém pojištění. I pro žalobkyni platí zásada *neznalost zákona neomlouvá*, tudíž tvrzení o tom, že si nebyla vědoma své povinnosti, není podstatné. Konečně, tvrzená pochybení v souvislosti s oznamovací povinností v letech 2004 až 2006 mohla žalobkyně napravit již v průběhu kontroly v roce 2012 a neučinila tak. Její tvrzení v žalobě i v rámci správního řízení se i proto skutečně jeví účelová, jak uvedla žalovaná ve svém vyjádření.

22. Žalobkyně v replice k uvedeným úkonům, které realizovala v roce 2012, uvedla, že jsou dle jejího názoru neplatné. Žalovaný správně poukazuje na to, že žalobkyně neuvedla, z čeho neplatnost dovozuje. Soud k tomu připojuje, že z repliky ani není zřejmé, který úkon považuje žalobkyně za neplatný, zda oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti, nebo oznámení o jejím ukončení, nebo obě, a konečně ani to, jaký důsledek z případné neplatnosti toho kterého úkonu dovozuje. Ani tato námitka proto není důvodná.

IV. Závěr a náklady řízení

23. Soud tedy shledal námitky žalobkyně neopodstatněnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí soud přihlížet z úřední povinnosti, zamítl žalobu jako nedůvodnou podle § 78 odst. 7 s. ř. s.
24. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobkyně ve věci úspěch neměla, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníkovi řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 31. března 2025

Petr Sedlák, v. r.
samosoudce